

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада еңбек арқылы тәрбие берудің негізгі бағыттары

ЖАРИЯЛАНДЫ
04.07.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/181477/>

АННОТАЦИЯ / АҢДАТПА

Мусаева Жанар Қожабайқызы Лауазымы: Әдіскер Қызылорда облысы Сырдария ауданы А.Тоқмағанбетов ауылы "Балауса" бөбекжай балақашасы. Кіріспе Мектепке дейінгі тәрбие – баланың адам ретінде қалыптасуы мен дамуының алғашқы және маңызды кезеңі. Осы...

Мусаева Жанар Қожабайқызы

Лауазымы: Әдіскер

Қызылорда облысы

Сырдария ауданы

А.Тоқмағанбетов ауылы

«Балауса» бөбекжай балақашасы.

Кіріспе

Мектепке дейінгі тәрбие – баланың адам ретінде қалыптасуы мен дамуының алғашқы және маңызды кезеңі. Осы кезеңде қалыптасқан әдеттер мен құндылықтар баланың болашақ өмірінде шешуші рөл атқарады. Сондықтан мектепке дейінгі тәрбие мазмұнында адамгершілік, эстетикалық, зияткерлік және еңбек тәрбиесі үйлесімді түрде берілуі тиіс.

Еңбекке баулу – балабақшада тәрбиенің құрамдас бөлігі ретінде баланың күнделікті өміріндегі қарапайым әрекеттерден басталады. Бала өзін-өзі күтіп-баптаудан бастап, қоршаған ортаны таза ұстау, табиғатқа жанашыр болу сияқты қарапайым еңбек әрекеттері арқылы үлкен өмірге бейімделеді.

Еңбек арқылы тәрбиенің мәні мен мақсаты

Балабақшада еңбек тәрбиесін жүргізудің басты мақсаты – баланың еңбекке деген оң

көзқарасын қалыптастыру, еңбек етуге ынталандыру, еңбек сүйгіштікке баулу және өзіне-өзі қызмет етуге үйрету.

Еңбек тәрбиесі баланың:

- күнделікті тұрмысқа бейімделуіне;
- ұқыпты әрі жауапты болуына;
- қиындықтарды жеңуге үйренуіне;
- басқа адамдардың еңбегін бағалауға;
- ұжымдық әрекетке бейімделуіне көмектеседі.

Бала неғұрлым ертерек еңбекке баулынса, соғұрлым ол тәртіпті, ұқыпты және саналы болып өседі. Сонымен қатар, еңбек тәрбиесі арқылы баланың ерік-жігері, дербестігі, шыдамдылығы қалыптасады.

Балабақшада еңбек арқылы тәрбие берудің негізгі бағыттары

1. Өзіне-өзі қызмет ету еңбегі

Мектепке дейінгі жастағы балалар үшін ең қолжетімді еңбек түрі – өзіне-өзі қызмет ету. Бұл бағыт балаға өз бетінше әрекет етуге үйретіп, оның дербестігін дамытады.

Мысалдар:

- Киіну және шешіну;
- Жуыну, тарану;
- Ойыншықтарды жинау;
- Үстел басына тамақ ішуге дайындалу;
- Төсегін жинау;
- Сүлгі мен жеке заттарын ұқыпты ұстау.

Мұндай әрекеттер арқылы бала ұқыптылықты, тәртіптілікті үйренеді және өзінің жеке қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін еңбек ету қажеттігін түсінеді.

2. Қоғамдық пайдалы еңбек

Бұл еңбек түрі – баланың ұжым ішінде жұмыс істеп, қоғамға пайдалы әрекеттерге атсалысуына мүмкіндік береді. Балалар мұндай еңбек барысында өзара көмек көрсету, ұйымшылдық, жауапкершілік секілді қасиеттерді меңгереді.

Мысалдар:

- Топ бөлмесін жинау;
- Құрал-жабдықтарды ретке келтіру;

- Сынып тақтасын, терезе алды гүлдерін сүрту;
- Мерекелік безендіру жұмыстарына қатысу;
- Асханадағы кезекшілік.

Мұндай еңбек балалардың ұйымшылдығын арттырып, олардың өз тобына, балабақшаға деген жауапкершілігін қалыптастырады.

3. Табиғат аясындағы еңбек (экологиялық еңбек)

Бұл бағытта еңбек түрлері табиғатпен қарым-қатынас жасау арқылы жүзеге асырылады. Балалар тірі табиғатты бақылап, оған күтім жасау арқылы жанашырлық пен қамқорлықты үйренеді.

Мысалдар:

- Гүл егу және суару;
- Бақшада дән егу, жапырақ жинау;
- Құстарға жем беру;
- Жануарларға күтім жасау.

Балалар өсімдіктер мен жануарлар әлеміне қамқор болуды үйреніп, экологиялық сана мен жауапкершілік сезімін қалыптастырады.

4. Қол еңбегі мен шығармашылық еңбек

Баланың қиялы мен шығармашылық қабілетін дамыту үшін қол еңбегінің маңызы зор. Бұл еңбек түрінде балалар әртүрлі материалдармен жұмыс істей отырып, өз қолымен бірнәрсе жасап шығару қуанышына бөленеді.

Мысалдар:

- Қағаздан аппликация жасау;
- Сазбалшықпен мүсіндеу;
- Табиғи материалдардан бұйымдар құрастыру;
- Тігін жұмыстары (мата қиындысымен жұмыс);
- Тоқыма және қылқаламмен жұмыс.

Мұндай еңбек түрі балалардың эстетикалық талғамын, ұқыптылығын, байқағыштығын дамытады. Сонымен бірге, олар еңбек нәтижесін көреді, бұл – еңбекке деген сүйіспеншіліктің артуына әсер етеді.

Педагогтің рөлі

Педагог – еңбек тәрбиесін тиімді ұйымдастырушы, бағыт беруші және үлгі көрсетуші

тұлға. Педагог баланың қызығушылығы мен жас ерекшелігін ескере отырып, әр түрлі еңбек түрлерін ойынмен байланыстырып ұйымдастыруы тиіс.

Педагогтің негізгі міндеттері:

- Балаларды еңбекке ынталандыру;
- Қауіпсіздік ережелерін үйрету;
- Еңбек әрекетін мадақтау, еңбек нәтижесіне баға беру;
- Қиындық туындағанда бағыт беру, көмектесу.

Педагогтің өз әрекеті – балаға үлгі. Егер тәрбиеші еңбекқор, ұқыпты, ұйымшыл болса, бала да сол қасиеттерді бойына сіңіреді.

Ата-анамен өзара ынтымақтастық

Балабақша мен отбасы арасындағы байланыс еңбек тәрбиесінің тиімділігін арттырады. Үйде де балаға белгілі бір міндеттер жүктеу (ойыншықтарды жинау, үстелді әзірлеуге көмектесу, аяқ киімін ретке келтіру) арқылы оның еңбекке бейімділігі артады.

Педагог ата-аналарға:

- Баланы еңбекке баулуда бірізділік ұстануды;
- Еңбектің маңыздылығын түсіндіруді;
- Баланың еңбегіне құрметпен қарауды ұсынуы тиіс.

Қорытынды

Балабақшадағы еңбек тәрбиесі – тұлғаның болашақ дамуының негізі. Еңбек арқылы балаларда өз ісіне жауапкершілікпен қарау, басқаларға көмектесу, қоршаған ортаға қамқорлық көрсету сияқты қасиеттер қалыптасады. Бұл – тек еңбек дағдылары ғана емес, бұл – өмірге деген дайындық.

Еңбекпен тәрбиеленген бала ертеңгі күні қоғамға пайдалы, адамгершілігі жоғары азамат болып өседі. Сондықтан еңбек арқылы тәрбие – мектепке дейінгі мекемелер жұмысының негізгі бағыттарының бірі болып қала беруі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. **Мухина В. С. Мектеп жасына дейінгі балалар психологиясы: Қазақша аудармасы. – Алматы: Мектеп, 1986 – 230 б.**
2. **Құсаинов А.Қ. «Баланың дамуы» Алматы. Рауан, 2000.**
3. **Интернет желісі.**

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.